אין אויפנאנג — 8.10.
זון אונטערגאנג — $5.13.

די איינציקע אידישע צייטונג
אין מערב קאנאדע
עטאבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאג

דאס אידישע וואכנבלט
THE ISRAELITE PRESS

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

וועטער:
קלאר, מילדער

מאנטאג כז׳ טבת, תר״ע. — Vol. 20, No. 19. Winnipeg, Monday Jan. 27, 1930. — Published daily except Saturday and Sunday. — דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זון טאג

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
FEB 4 1930
ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

געוועזענע אידישע הענדלער וועלן שוין מער ניט קאלאניזירט ווערן אין סאוועט רוסלאנד

אזעט פארפלייצט מיט אפליקאציעס פון געוועזענע הענדלער. וואס שטייען אויפן שוועל פון אונטערגאנג — זיין ענטפער: „דער סאוועטישער באדן קאן אזעלכע ניט פארטראגן".

(ספעציעלע טעלעגראמעס צו „דאס אידישע וואכנבלט" פון „איטא")

מאסקווע, יאנוי. 27 (איטא). — „דער אין מיר האבן אנגעהויבן האנדלען, באלד סאוועטישער באדן קאן ניט פארטראגן וויי דאס איז געווארן א געוועזענע הענדלער", — איז דער ענטפערט וואס דער אזעט ניט צו טויזנטער אידישע רואינירטע געוועזענע הענדלער, וואס באלאנגען די אפיסעס פון אזעט מיט בקשות צו קאלאניזירן זיי אין קרים.

טויזנטער אידן, איינשליסנדיק אידן פון סיביר און דעם וואלגא געגנט, וואו דער אידישער האנדל האט זיך געהאט שטארק צעבליט זינט דער נעפ איז דערקלערט געווארן אזן האנדל איז געווארן א לעגאלער באשעפטיקונג, שטורעמען איצט די אזעט אפיסעס מיט דרינגענדיקע בקשות מען זאל זיי באזעצן אויפ׳ן לאנד.

דער „עמעס" ניט צו, אז זייערע בקשות פארפלייצן בוכשטעבלאך די אזעט אפיסעס. זיי שריבן געוויינלאך: „מיר האבן געהאט צוטריט צו דער סאוועט רעגירונג, וועלכע דער נעפ איז דערקלערט געווארן, פון דער קאמוניסטישער יוגנט פארטיי.

ליסט פון באאמטע פון קאנאדער ציוניסט שער ארגאניזאציע אנאנסירט

מאנטרעאל. — דער פאלגנדיקער ליסט פון באאמטע פון קאנאדער ציוניסטישער ארגאניזאציע, דערווייל ביי דער 22טער קאנווענשאן, איז אנאנסירט געווארן (איינ שליסנדיק אויך די מיטגלידער פון נאציאנאלן קאונסיל פון צענטראלער אין מזרח רח׳דיקע דיוויזיע:

ערן פרעזידענט, — מארק ווארקמאן.
ערן־וויצע־פרעזידענטן:
לייאן קאהען; א. לעווין; ד. דונקעל; מאן; רעוו. דר. ה. אבראמאוויץ, ע. פר לאן; מ. דוש. פינקעלשטיין; ה. י. ווייל; דער.
פרעזידענט, א. דוש. פרימאן.
וויס־פרעזידענטן:
לואים פיטש, ק.ס.; מ. געלבער; מ. העפנער.
טרעזשורער, דזשאזעף פיינבערג.

מערב קאנאדער מיטגלידער פון נאציאנאלן קאונסיל

ברענדאן, מאנ.
מרס. נ. קריסנאל, מרס. ס. ס. דרעס־לער, מר. ר. שעכטער און מר. דוש. סאר־דאמסקי.
עדמאנטאן, אלט.
מר. ה. א. פרידמאן, דר. ווערשאף, מר. דוש. ד. ראווער, מר. דוש. ה. סעמועלס, מר. וו. דייטאנד, מרס. לואים פארער־סקי, מר. ב. קאהען, מר. מארים סטאר־טשינסקי און מרס. א. ה. פרידמאן.
רעדישינע שאסק.
מר. א. ד. שמעלניצקי, מר. דוש. ד. שווארצפילד, מר. ה. א. פרידגוט, מר. ה. מ. שיללער, מר. דוש. גאריאן, מר. ב. זוריף, ז. פארטיגאל און מ. ראוז.
עסטעווען, סאסק.
מר. דוש. בערגער און מר. מ. מענ־דעל.
הירש, סאסק.
רעוו. מ. בערגער.
האפפער, סאסק.
ישראל האפער.
קעמסאק, סאסק.
מר. א. בעי און מר. ב. רובין.
מעלוויל, סאסק.
מר. ל. לערנער און מ. וואלדמאן.
מוס דושאו, סאסק.
מר. ה. יאכט און מר. שווארץ.
פארטייזדוש לא פריירי, מאנ.
מר. ראבקין.
פרינץ אלבערט, סאסק.
מר. ה. לייאנס און מר. פ. שניי.
דאופין, מאנ.
מר. ע. בעי און מ. באראדיצקי.
איידענבריידש, סאסק.
מר. ד. וויקער און ע. ל. וויקער.
וועגרעוויל, אלטא.
מר. דוש. ה. אליאן און מר. דוש. שא.
ווינניפעג, מאנ.
פרעד מ. סורעס, פינ. קאנ. מ. העפנער, רבי י. י. כהנאוויטש. ד. סעקטער, פ. סעקטער, א. אסאווסקי, ל. נאן, סעם שאר, ה. קימל, א. ה. אראנאוויטש, ג. ראטסטיין מרס. מ. העפנער, פינ. ראז ריידר, ד. פ. גאלביב, ה. י. ווייזדער, ה. סאקאלאוו און מ. ה. הארטרין.
וואנקאווער, בי. סי.
מרס. נ. נעשייע, מרס. מ. פארקער, מרס. מ. דוש. קלויזנער. מר. פ. טאביז, מר. ק. קאצעלסאן, מר. י. ל. סאסטמאן און ס. קאשטיין.
סאסקאטון, סאסק.
מר. נ. איידלמאן, מר. ה. טשערטקאוו, מר. ב. דרוקסערמאן, מר. ס. סעקטער און מ. טייטלמאן.
קאלגארי, אלט.
דר. ה. בערקאוו, מר. ל. פראדקין, מר. ה. גאלדבערג, מרס. ה. גאלדבערג, מר. פרידמאן, מר. מ. גולד, ס. יאפע, דוש. וואלף און מרס. דוש. דובינסקי, דזשוניאר.
צענטראלע דיוויזיע.
ה. אבראמאוויטש, א. קעש, מ. קלא־וויר, ס. קראניץ, ס. בענגעט, ס. הערים, ד. ה. היממעל, ה. ס. ראזענבערג, רבי ס. זאקס, ע. פ. סינגער, ל. מ. סינגער, ל. מ. שווארץ, ל. ס. יאלעס, ס. לאזערעס־קא, מרס. ד. דונקעלמאן, מרס. א. דעליק, מרס. ל. מ. שווארץ, מ. וויינסטאק, ב. וויינס, פינ. ס. ראגול, ה. קלייווער און ד. דונקעלמאן, פינ. קאמיטע.
ברענטפארד — מ. נוסבאום.
האמילטאן — מ. עפשטיין און י. סענאל.
קינגסטאן — מר. אבראמסקי און מר. קאהען.
לאנדאן — מר. י. גאלדסטיק און מ. פישביין.
טימיס — ס. בוקאוועטסקי.
סטודבורי — י. בענדזשאמין.
קיטשענער — וו. קלייווער.
אנסאנוויל — ה. דוש. פיין.
ווינדזאר — דוש. גלאנץ און ס. באום.

ביל פאר רעגיסטראציע פון פרעמד־געבארענע אריינגעטראגן אין קאנ־גרעס פון פאראייניקטע שטאטן

וואשינגטאן, יאנוי. 27 (איטא). — אז מען זאל מאכן א סוף צו דעם צופלוס פון אויסלענ־ער וואס גנב׳ענען זיך אריין אין לאנד אויף אז אומגעזעצלאכן אופן, — כדי אזוי העלפן צו פארקלענערן די אר־בעטסלאזיקייט אין לאנד, — איז שבת געפארערט געווארן אין הויז, נאכדעם ווי עס איז אריינגעטראגן געווארן א ביל, אז דער אימיגראציע געזעץ זאל ארויפגע־צווארגען ווערן דורך א צוואנג־רעגאמענט־ראציע יערן יאר פון אלע פרעמדגעבארע־נע.

דער רעגיסטראציע ביל איז פארגע־שלאגן געווארן פון רעפרעזענטאנט קאבל פון אהייא, מיטגליד פון אימיגראציע קאמ־מיסיע. קאבל דערקלערט, אז די נעצוואונ־גענע רעגיסטראציע וועט דערמעגלאכן צו געפינען לייכטער די נעמען און אדרעסן פון די אומגעזעצלאך איינגעוואנדערטע און צו דעפארטירן זיי.

אויסער סעקרעטאר דייוויס, וואס איז פון לאנג אן אן אנהייגער פון אזא ביל האט די אמעריקאנער ארבעטער פעדעראַ־ציע אנומולט אגענומען אויך א באשלוס צו גונסטן פון נעצוואונגענער רעגיסטראַ־ציע פון פרעמדגעבארע.

——(::)——

ירושלים, יאנוי. 26 (איטא). — ניט דער ירושלימ׳ער גראנד־מופטי, נאר מר סא קאזים פאשא, דער פרעזידענט פון דער אראבישער עקזעקוטיווע, וועט זיין דער הויפט פון דער דעבעלגאציע, וואס די אראבער שיקן קיין לאנדאן דארט אנצו־פירן פראפאגאנדע פאר די פאלעסטינער אראבער, לויט די נייע וואלן, וואס זיינען נעכטן אפגעהאלטן געווארן דורך דער עק־זעקוטיווע.

ל׳אקאדעמיע פון מאראל אין פראנקרייך

פאריז, יאנוי. 27 (איטא). — אין דער ל׳אקאדעמיע פון מאראל אין פראנקרייך, וועלכע אין דער פארגאנגענער צייט האט אנגענומען א גזר־דין אויפן אויפהעבן דעם פארבאט אויף דער אנווענדונג פון דער גיליאטינע, האט דער פארזיצער, מר. ל׳אבע, ארויסגעגעבן א מעלדונג, אז דער פארבאט אויפן אויפהעבן דעם פארבאט אויף דער אנווענדונג פון דער גיליאטינע, איז אנגענומען געווארן מיט 18 שטימען קעגן 17 שטימען.

אידישע יוגנט פון קאנאדא פלאנצט א וואלד אין ארץ ישראל

מאנטרעאל. — צו חמשה עשר בשבט הויבט די אידישע יוגנט אן אין קאנאדע אן אקציע צו פלאנצן אן איינעגעם וואלד פון לכל הפחות צוויזנט בוימער אין ארץ־ישראל. עס ווערן געפירט אונטער האנדלונגען אז דער וואלד זאל ווי ווייט מעגלאך געפלאנצט ווערן אויף דעם באַ־דען פון עמק השרון, וואס די קאנאדער אירן האבן אויסגעלייזט.

די אקציע פון פלאנצן דעם וואלד פון דער קאנאדער יוגנט וועט דורכגעפירט ווערן פון די תלמידים פון אלע אידישע שולן אין לאנד אין פון די יוגנט אָרגאַ־ניזאציעס, וואס זיינען פאראינטערעסירט אין דעם אויפבוי פון ארץ־ישראל.

דער נאציאנאל פאנד אפיס פון מאנ־טרעאל, 384 שערבּרוק סטריט, וועסט, הבעט אלע פרינציפאלס און לערער פון די אידישע שולן, תלמוד־תורה׳ס און פרי־וואס חברים צו ווענדן זיך צו זיי פאר אויפקלערונג וועגן דער יוגנט אקציע.

——(::)——

שול אין טשעכישער שטאט ווערט פארוואנדלט אין „מואווי הויז"

פראג, יאנוי. 26 (איטא). — די שול פון איינע פון די עלטסטע אידישע קהלות אין דער טשעכישער שטאט ווישאו איז איצט פארקויפט געווארן און פארוואנדלט געווארן אין א „מואווי־הויז".

די אידישע קהלה איז געצוואונגען גע־ווען צו פארקויפן די שול, צוליב ארימ־קייט, ווייל א סך אידן פון דעם שטעטל האבן אויסגעוואנדערט.

——(::)——

ווינניפעגער מאן געטויט ארום פארטעדזש לא פריירי

פארטעדזש־לא־פריירי, מאנ., יאנוי. 26 (איטא). — מר. קאצמאן, 25 יאר, א ווינניפעגער, איז צעקוועטשט געווארן אויף טויט פרייטאג אין גראוול גרוב פון פאפלאר פאינט.

קאצמאן, וועלכער האט דארט עטלאכע טעג געארבעט פאר א. ס. רענים, פון אוק־וויל, לארנדיק גראוול, האט געטאן זיין ארבעט, ווען א גרויסע קוואנטיטעט גראוול האט זיך אראפגעשאטן, דערשטי־קענדיק אים אויף טויט.

די פאליציי האט ניט געקאנט אויסגע־פינען דערווייל ווענן זיינע קרובים אדער פריינט. דער קערפער ליגט דא אין „פיר־נערל־פארלאר", ביז אן אויספארשונג וועט געמאכט ווערן.

——(::)——

דייטשע פרעסע אויפגערעגט צוליב אורטייל בנוגע האלזמאן

בערלין, יאנוי. 26 (איטא). — די בער־לינער פרעסע דריקט דא אויס איר איבער־ראשונג צוליב דעם, וואס דער העכסטער עסטרייכישער געריכט האט אפגעוואר־ט דעם אפיל פון האלזמאנס פארטיידיקער, אז דער אורטייל פון אינסבּרוקער געריכט קעגן האלזמאנען זאל אפגעשאפט ווערן.

די „פאסישע צייטונג" שרייבט, אז עס איז ניט פארשטענדלאך ווי אזוי דער העכסטער געריכט האט ניט איינגעזעען, אז די אינסבּרוקער ריכטער האבן אויס־גענעבן זייער אורטייל, זייענדיק אונטער דעם איינפלוס פון די לאקאלע אנטיסע־מיטן.

די צייטונג, דערקלערט, אז די האלזמאן דראמע איז דערמיט נאך ניט פארענדיקט, און אז דאס זון פון אמת וועט פארגעזעצט ווערן.

דאס „בערלינער טאגעבלאט" שרייבט, אז די נאצעס וועלן וועט זיין אין טרויער און איבערראשט, און אז עס איז ניט צום ערשטן מאל וואס דאס ווינער אפעלאציע געריכט וויזיט זיך ארויס פאר אומפעאיק. די צייטונג האלט אז די עס־טרייכישע יוס־טיץ האט דערמיט געליטן א שטארקן קלאפ.

קאמוניסטן פארקלאגן ריכטער דערפאר ווייל ער האט געאורטיילט אז קינדער דארפן אויס־האלטן פאטער, כאטש ער איז א רב

מאסקווע, יאנוי. 26 (איטא). — א מינסקער ריכטער וועט איצט ווארשיינ־לאך אראפגעזעצט ווערן פון זיין אמט דער פאר וואס ער האט געאורטיילט אז קינדער דארפן אויסהאלטן זייער אלטן פאטער, ניטקוקנדיק דערויף וואס ער איז א רב.

די אידישע קאמוניסטן פון מינסק האַ־בען אין דעם דאזיקן אורטייל איינגעזען אז דער ריכטער האט דערמוטיקט רעלי־גיע. זיי פארדרן דערפאר מען זאל אים באזייטיקן פון געריכט.

דער רב צוליב וועמען דער ריכטער וועט איצט פארלירן זיין שטעלע, איז הרב בלאך, איינער פון־די עלטסטע רבנים אין מינסק. ער האט געמוזט אייגענבן אויף זיינע פינף טעכטער אין געריכט כדי צו קריגן פון זיי שטיצע לויט דעם סאוועט־שען געזעץ. אין געריכט האבן די טעכטער — אלע פארהייראטע — גע׳טענה׳ט, אז באמט זיי פארדינען פונדעסטוועגן וויל־ן זיי באוואוסטזיניק זייער אלטן פאטער ניט אויסהאלטן, דערפאר ווייל ער איז א רב.

„מיר האבן שוין פון לאנג זיך אפגע־זאגט פון דעליגיע, און העלפן אונזער פאַ־טער, מיינט העלפן־דעליגיע". האבן די אנגעקלאגטע טעכטער זיך פארענטפערט פאר דעם ריכטער.

דער ריכטער האט אבער זייער תירוץ ניט אנגענומען, און האט געאורטיילט אז עס איז גאַרניט פיין פון קינדער צו זוכן אויסלכע אז טעכטער וועלן דער פאר זייער פאטער מוזן שטיצן, אבער דער ריכטער וועט דערפאר באצאלן מיט זיין שטעלע.

——(::)——

ביל פאר רעגיסטראציע פון פרעמד־געבארענע אריינגעטראגן אין קאנ־גרעס פון פאראייניקטע שטאטן

וואשינגטאן, יאנוי. 27 (איטא). — אז מען זאל מאכן א סוף צו דעם צופלוס פון אויסלענ־ער וואס גנב׳ענען זיך אריין אין לאנד אויף אז אומגעזעצלאכן אופן, — כדי אזוי העלפן צו פארקלענערן די אר־בעטסלאזיקייט אין לאנד, — איז שבת געפארערט געווארן אין הויז, נאכדעם ווי עס איז אריינגעטראגן געווארן א ביל, אז דער אימיגראציע געזעץ זאל ארויפגע־

סיימאן קאמיסיע קעגן באלדיקן „האום רול" פאר אינדיע

לאנדאן, יאנוי. 25. — די מערהייט פון דער סיימאן קאמיסיע איז פאר „האום רול" פאר אינדיע. אבער בלויז דורך א שטופגנווייזן פראצעס. די מינדערהייט אין דער קאמיסיע רעגירונג אין אינדיע.

די סיימאן קאמיסיע וועט רעקאמענ־דירן פולשטענדיקן „האום רול" אז־ער דאַ־מיניאן סטאטוס פאר אינדיע. איינשליסנ־דיק איר איינגענעם אויפזיכט אויף איר ארמיי און פלאט, איינגענער פינאנציעלער פאליטיק, און א. וו. דאס דארף אבער איינגעפירט ווערן ביסלאכווייז, אין א משך פון יארן. לויט איר מיינונג.

רעפארמירן די פארוואלטונג פונ׳ם לאנד. אויף אירע רעקאמענדאציעס דארף זיך באזירן די וויטערדיקע פאליטיק פון דער בריטישער רעגירונג אין אינדיע.

די סיימאן קאמיסיע וועט רעקאמענ־דירן פולשטענדיקן „האום רול" אז־ער דאַ־מיניאן סטאטוס פאר אינדיע. איינשליסנ־דיק איר איינגענעם אויפזיכט אויף איר ארמיי און פלאט, איינגענער פינאנציעלער פאליטיק, און א. וו. דאס דארף אבער איינגעפירט ווערן ביסלאכווייז, אין א משך פון יארן. לויט איר מיינונג.

פאלקס געצייג קאמפיין באשליסט צו שטיצן אויך אידן פון אנדערע לענ־דער, אויסער רוסלאנד

קאנפערענץ באשליסט אויסצובייטערן טעטיקייט אויף פוילן און אנדערע לענדער — 715 דעלעגאטן באטייליקט אין קאנפערענץ — וולאדעק ווידערדערוויילט פרעזידענט

(ספעציעלע טעלעגראמעס צו „דאס אידישע וואכנבלט" פון „איטא")

ניו־יארק, יאנוי. 27 (איטא). — דער באשלוס צו שטיצן אויך די פארארימטע אידן פון פוילן און אנדערע מזרח־אייראָ־פייאישע אידן, אזוי גוט ווי די דעקלאסיר־טע אידן פון סאוועט רוסלאנד, באזארגנ־דיק זיי מיט געצייג און מאשינען, — איז אנגענומען געווארן נאך א ליינגערער דיס־קוסיע אויף דער שבת׳דיקער זיצונג פון פאלקס געצייג קאמפיין קאנווענשאן.

ביז איצט האט דער פאלקס־געצייג קאמפיין באשרענקט בלויז אויף אקטיווי־טעטן פאר די דעקלאסירטע אידן אין סאַ־וועט רוסלאנד, און א סך טעער זיינען גע־ווען מיט דער מיינונג, אז זיין ארבעט דארף אויסגעברייטערט ווערן.

750 דעלעגאטן, פון אלע טיילן פון לאנד, האבן זיך באטייליקט אין דער קאנ־ווענשאן. ב. וולאדעק איז ווידערדערוויילט געווארן נאציאנאלער פארזיצער פון דער אָר־גאַניזאציע, נאכדעם ווי די קאנווענשאן האט דער טאל.

ווי די פאליציי באהויפטעט, האט דער

קראנקער שיסט נוירס און שטארבט ניט וויסנדיק וואס ער האט געטאן

קראנקער פארדעכטיקט די נוירס אז זי האט אריינגעטאן סם אין זיין מעריצין.

פאראליזירטער פארברענט, ווען בעט צינדט זיך אן פון סיגארעט

טאראנטא, יאנוי. 27. — וויליאם ה. קוירטיס, 45, פאראליזירט אויף ביידע פיס, איז שטערבלאך צעברענט געווארן לעצטע נאכט, ווען זיין בעט האט זיך אנ־צעצונדן פון א סיגארעט. זיין פרוי איז געקומען צו ליופן אויף זיינע געשריי־ען, אבער ער איז שוין געווען אזוי צעברענט, אז ער איז געשטארבן שפעטער אין שפי־טאל.

מען דארף ניט דערוואַרטן קיין באַ־דייטנדיק העכערע ווייץ פרייזן פאר עטלאכע יאָר, זאָגן עקספּערטן

דער באריכט לויטעט, אז עס זיינען ניטאָ קיין אורזאכן, פאַרוואָס מען זאָל דערוואַרטן העכערע ווייץ פרייזן אין 1930 אין מינוס ניט פאַרלאָרן די האָפענונג, אז ער וועט זיך נאָך וועט געפינען.

צום סוף האָט ער זיך געווענדעט צו דער ביוראָ פאַר געוועטטע פערזאָנען אין סעאַטעל, וואַש., און די ביוראָ האָט אָפּ־געוועטט די פאַרלאָרענע פאַמיליע.

די פרוי, ווייזט זיך אויס, האָט אים אויך געוועטט צען יאָר צייט, אָבער זי האָט זיך צום סוף מיאש געווען און האָט חתונה געהאַט פאַר אַ צווייטן.

זי וואוינט איצט אין סעאַטל, מיט צוויי פון אירע קינדער, ביידע פאַר־הייראַטע.

דער מאַן האָט באַשלאָסן, אַז ס׳איז גלייכער אַז ער זאָל זיך פאַר זיי ניט לאָ־זען דערקענען. ער האָט געבעטן די פאָלי־ציי ניט אויסצוגעבן זיין נאָמען.

אין אַזוי האָט דער מאַן צוריק פאַר־לאָרן דאָס וואָס ער האָט געפונען נאָך אַ זוכעניש פון דריי־אַן־צוואַנציק יאָר.

***

מענשן וואקסן גרעסער

אידישע מאמעס דאָ אין אמעריקע וואונדערן זיך אָפט, ווי קומען עס צו זיי אזעלכע הויך־געוואוקסיקע קינדער, קיין עין־הרע.

די מעשה איז, וואס קינדער דאָ האָבן „בעסערע פאשע", און אונטער בעסערע אומשטענ־דן וואקסן זיי העכער.

מענשן בכלל וואקסן איצט העכער, ווי מיט דורות צוריק.

אַ גוטער ביישפּיל זיינען די „גאַרדאַן הייליענדערס", די שאַטלאַנדער פון דעם גאַרדאַן שטאַם פון די שאָטלענדישע בערג.

אין יאָר 1794 איז די דורכשניטלאַכע הויך פון אַ גאַרדאַן הייליענדער, ווי די מיליטערישע רעקאָרדס צייגן, געווען בלויז אַ פערטל אינטש איבער פינף פוס. היינט זיינען זיי אין דורכשניט מיט עטלאַכע אינטשעס העכער.

***

נאטיראלכע דאמף באהייצונג

אויב ביי אונז האט מערסין־העט נאַ־טיראַלכע נאַז באַהייצונג, האָט דערפאַר

(שלום אויף לעצטער זייט)

וואס אויף דער וועלט קאן פארלויפן

נאך א מעשה מיט תחית־המתים

די מעשה האט די טעג פאסירט אין נעאפאל, איטאליע.

ס׳איז געשטארבן אן עלטערע פרוי, מאריא טאדאראב, 63 יאר אלט.

טויט, ווי אלע טויטע, און מ׳דארף איר טאן איר רעכט.

דער דאקטער האט אונטערזוכט דעם קערפער, און ארויסגעגעבן דעם טויט־סערטיפיקאט, באצייכנט: „געשטארבן פון הארץ־פעלער".

דער קערפער איז ארויסגעלייגט אין א טרונע, ווי דער מנהג איז, קרובים האבן באוויינט די פארשטארבענע און אלץ איז געווען גרייט צו דער לויה.

פלוצים האט אבער צו אלעמענס שרעק און דערשטוינונג די טויטע געעפנט אי־רע אויגן און א זאג געטאן מיט א שווא־כער שטימע: „ס׳איז מיר קאלט".

מיקא, האט מען זי אנגעהויבן אפריי־בען, דערווארימט זי און זי איז געקומען צו זיך.

די לויה איז אפגעלייגט געווארן אויף אן אומבאשטימטער צייט...

אן איינפאל פון א זעלבסטמערדער

אנטאן עפל, פון ניו־יארק האט באַ־שלאָסן צו באַנען זעלבסטמאָרד אנומלט, — און קיין ביקס איז ניטאָ...

א קויל האָט ער יאָ געהאַט, אָבער גיי מאַך עפּעס מיט אַ קויל, אַז ס׳איז ניטאָ פון וואַנען זי אויסצושיסן.

אָבער אַנטאָן האָט געהאַט אַ דערפינ־דערישן טאַלאַנט.

האָט ער אָפּגעזוכט אַ שטיקל בלייע־נע דער און אַ צווייענגל, האָט אַריינגע־לייגט די קויל אין דער אָן האָט זי ביים בראָנע געקוועטשט מיט׳ן צווייענגל, ביז זי האָט אויסגעשאָסן.

אַנטאָן עפל איז איצט צווישן די עליי־השלום׳דיקע.

אז מען רעדט שיוועגן לופט־פאסט

אין דער דאזיקער צייט, ווען לופט־פאסט ווערט שוין באלד צו לאנגזאם און מען רעדט שוין וועגן ראקעטן־פאסט, פאַ־סירט גראד אזא מעשה:

א געוויסע מרס. אנטאן מאנקל, פון מענאמיני, אהייא, האט אנטלט גע־קראָגן אַ קאָפּיע פון דעם באהעמישן צשורנאל „בראטסקי וועסטניק", וואס דערשיינט אין אַמאהא, נעבראסקא.

דער צשורנאל איז צו איר ארויסגע־שיקט געווארן דורך פאסט מיט איבער 17 יאר צוריק, — סעפט. 10טן, 1912, און איז געווען אַרעסירט צו איר אויפ׳ן נאָמען פון פראַנציסקא מארסיק, איר מיידלשער נאָמען דאַן.

וואו האָט דער דאזיקער צשורנאל ארום־געוואנדערט אַלע יאָרן, נאָכנעץ זיבעצן יאָר? ווער ווייס, וואָס ער האָט דורכגעמאַכט פאַר דער צייט!

אָבער אַז מען רעדט פון לופט־פאָסט, איז דאָך ניט שייך. דאָ האָט איר אַ ביי־שפּיל פון דער מעגלאַכער „שנעלקייט" פון פאָסט.

***

זוכט זיין פרוי 23 יאָר און גע־פינט זי אַ פאַרהייראַטע

אין דער צייט פון דער גרויסער ערד־ציטערניש אין סאַן פראַנציסקאָ, האָט אַ מאַן פון וואַנקאָווער דאָרטן פאַרלאָרן זיין פרוי מיט דריי קינדער, — צוויי קליינע מיידעלאַך און אַ אינגעלע, נאָך אַן עופּה־לע.

פאַרלאָרן — און ווי אין וואַסער אַריינ־געפאַלן.

האָט דער מאַן זיי נעזוכט און גע־זוכט, און האָט די נאָנצע 23 יאָר אויף איין מינוט ניט פאַרלאָרן די האָפענונג, אַז ער וועט זיי נאָך זיין געפינען.

צום סוף האָט ער זיך געווענדעט צו דער ביוראָ פאַר געוועטטע פערזאָנען אין סעאַטעל, וואַש., און די ביוראָ האָט אָפּ־געוועטט די פאַרלאָרענע פאַמיליע.

די פרוי, ווייזט זיך אויס, האָט אים אויך געזוכט צען יאָר צייט, אָבער זי האָט זיך צום סוף מיאש געווען און האָט חתונה געהאַט פאַר אַ צווייטן.

זי וואוינט איצט אין סעאַטל, מיט צוויי פון אירע קינדער, ביידע פאַר־הייראַטע.

דער מאַן האָט באַשלאָסן, אַז ס׳איז גלייכער אַז ער זאָל זיך פאַר זיי ניט לאָ־זען דערקענען. ער האָט געבעטן די פאָלי־ציי ניט אויסצוגעבן זיין נאָמען.

און אַזוי האָט דער מאַן צוריק פאַר־לאָרן דאָס וואָס ער האָט געפונען נאָך אַ זוכעניש פון דריי־אַן־צוואַנציק יאָר.

***

מענשן וואקסן גרעסער

אידישע מאמעס דאָ אין אמעריקע וואונדערן זיך אָפט, ווי קומען עס צו זיי אזעלכע הויך־געוואוקסיקע קינדער, קיין עין־הרע.

די מעשה איז, וואס קינדער דאָ האָבן „בעסערע פאשע", און אונטער בעסערע אומשטענ־דן וואקסן זיי העכער.

מענשן בכלל וואקסן איצט העכער, ווי מיט דורות צוריק.

אַ גוטער ביישפּיל זיינען די „גאַרדאַן הייליענדערס", די שאָטלאַנדער פון דעם גאַרדאַן שטאַם פון די שאָטלענדישע בערג.

אין יאָר 1794 איז די דורכשניטלאַכע הויך פון אַ גאַרדאַן הייליענדער, ווי די מיליטערישע רעקאָרדס צייגן, געווען בלויז אַ פערטל אינטש איבער פינף פוס. היינט זיינען זיי אין דורכשניט מיט עטלאַכע אינטשעס העכער.

***

נאטיראלכע דאמף באהייצונג

אויב ביי אונז האָט מערסין־העט נאַ־טיראַלכע נאַז באַהייצונג, האָט דערפאַר

ברוך פון אייעלסאנס עראפלאן אנט־דעקט ארום סיבירישן ברעג

סעאַטל, וואַש., יאנוי. 27. — אויף אַן אייז־אינזל ארום דעם סיבירישן ברעג, 90 מייל פון גאַרד־קייפּ, האָבן לופטפליער אנטדעקט דעם ברוך פונ׳ם עראָפּלאַן פון קאַרל בען אייעלסאָן, וועלכער איז צוזאַ־מען מיט זיין מעכאַניק, אוירל באַרלאַנד, פאַרשוואונדן געווארן זינט נאָוועמבער 19טן, וווען זיי זיינען אַריינגעפלויגן פון אַלאַסקאַ צו העלפן אַן איינגעפרארענע שיף.

דער ברוך פונ׳ם עראָפּלאַן איז געווען פאַרשפּרייט אויף אַ גרויסן שטח, אָבער קיין שום שפּורן פון די פאַרלאָרענע לופט־פליער זיינען ניט אנטדעקט קעווארן אין׳ם טיפן שניי.

די צוויי לופט־פליער וואָס האָבן אנט־דעקט דעם ברוך זיינען דזשאַ קראַאַן און האַראָלד גילאַס. זיי, צוזאַמען מיט אַנדע־רע אַמעריקאַנער, קאַנאַדער און סאָוועט־שע לופט־פליער האָבן וואָכן לאַנג געזוכט די פאַרשוואונדענע.

די לופט־פליער ברייענען אַהין איצט פאַרלאָרענע, וועלכע זיינען אַזוי גוט ווי זיכער טראַגיש אומגעקומען אין דער קאַ־טאַסטראָפע.

אונגארישער וויצע־פרעמיער זאגט אז אונגארישע אידן דארפן העלפן בויען א״י

בודאפעסט, יאנוי. 26 (איטא). — די אידן אין אונגארן דארפן זיך באטייליקן אין דעם אויפבוי פון פאלעסטינע, האט דערקלערט דער אונגארישער וויצע־פרע־מיער מיניסטער, וואס, צו דעם דעלעגאט פון קרן־היסוד, רד. ווילעלנסקי.

וויצע פרעמיער וואס, האט געזאגט, אז די טעטיקייט פון די אונגארישע אידן פאר דעם פאלעסטינא אויפבוי איז ניט אין ווי־דערשפּרוך צו זייער אונגארישן פאטריא־טיזם.

יידישע פרעסע אויפגערעגט צוליב אורטייל בנוגע האלזמאן

בערלין, יאנוי. 26 (איטא). — די בער־לינער פרעסע דריקט דא אויס איר איבער־ראשונג צוליב דעם, וואס דער העכסטער עסטרייכישער געריכט האט אפגעוואר־ט דעם אפיל פון האלזמאנס פארטיידיקער, אז דער אורטייל פון אינסבּרוקער געריכט קעגן האלזמאנען זאל אפגעשאפט ווערן.

די „פאסישע צייטונג" שרייבט, אז עס איז ניט פארשטענדלאך ווי אזוי דער העכסטער געריכט האט ניט איינגעזעען, אז די אינסבּרוקער ריכטער האבן אויס־גענעבן זייער אורטייל, זייענדיק אונטער דעם איינפלוס פון די לאקאלע אנטיסע־מיטן.

די צייטונג, דערקלערט, אז די האלזמאן דראמע איז דערמיט נאך ניט פארענדיקט, און אז דאס זון פון אמת וועט פארגעזעצט ווערן.

דאס „בערלינער טאגעבלאט" שרייבט, אז די נאצעס וועלן וועט זיין אין טרויער און איבערראשט, און אז עס איז ניט צום ערשטן מאל וואס דאס ווינער אפעלאציע געריכט וויזיט זיך ארויס פאר אומפעאיק. די צייטונג האלט אז די עס־טרייכישע יוס־טיץ האט דערמיט געליטן א שטארקן קלאפ.

ברוך פון אייעלסאנס עראפלאן אנט־דעקט ארום סיבירישן ברעג

סעאַטל, וואַש., יאנוי. 27. — אויף אַן אייז־אינזל ארום דעם סיבירישן ברעג, 90 מייל פון גאַרד־קייפּ, האָבן לופטפליער אנטדעקט דעם ברוך פונ׳ם עראָפּלאַן פון קאַרל בען אייעלסאָן, וועלכער איז צוזאַ־מען מיט זיין מעכאַניק, אוירל באַרלאַנד, פאַרשוואונדן געווארן זינט נאָוועמבער 19טן, וווען זיי זיינען אַריינגעפלויגן פון אַלאַסקאַ צו העלפן אַן איינגעפרארענע שיף.

דער ברוך פונ׳ם עראָפּלאַן איז געווען פאַרשפּרייט אויף אַ גרויסן שטח, אָבער קיין שום שפּורן פון די פאַרלאָרענע לופט־פליער זיינען ניט אנטדעקט קעווארן אין׳ם טיפן שניי.

די צוויי לופט־פליער וואָס האָבן אנט־דעקט דעם ברוך זיינען דזשאַ קראַאַן און האַראָלד גילאַס. זיי, צוזאַמען מיט אַנדע־רע אַמעריקאַנער, קאַנאַדער און סאָוועט־שע לופט־פליער האָבן וואָכן לאַנג געזוכט די פאַרשוואונדענע.

די לופט־פליער ברייענען אַהין איצט פאַרלאָרענע, וועלכע זיינען אַזוי גוט ווי זיכער טראַגיש אומגעקומען אין דער קאַ־טאַסטראָפע.

וויניפעגער מאן געטויט ארום פארטעדזש לא פריירי

פארטעדזש־לא־פריירי, מאנ., יאנוי. 26 (איטא). — מר. קאצמאן, 25 יאר, א ווינניפעגער, איז צעקוועטשט געווארן אויף טויט פרייטאג אין גראוול גרוב פון פאפלאר פאינט.

קאצמאן, וועלכער האט דארט עטלאכע טעג געארבעט פאר א. ס. רענים, פון אוק־וויל, לארנדיק גראוול, האט געטאן זיין ארבעט, ווען א גרויסע קוואנטיטעט גראוול האט זיך אראפגעשאטן, דערשטי־קענדיק אים אויף טויט.

די פאליציי האט ניט געקאנט אויסגע־פינען דערווייל ווענן זיינע קרובים אדער פריינט. דער קערפער ליגט דא אין „פיר־נערל־פארלאר", ביז אן אויספארשונג וועט געמאכט ווערן.

——(::)——

אונגארישע אידן דארפן העלפן בויען א״י

בודאפעסט, יאנוי. 26 (איטא). — די אידן אין אונגארן דארפן זיך באטייליקן אין דעם אויפבוי פון פאלעסטינע, האט דערקלערט דער אונגארישער וויצע־פרע־מיער מיניסטער, וואס, צו דעם דעלעגאט פון קרן־היסוד, רד. ווילעלנסקי.

וויצע פרעמיער וואס, האט געזאגט, אז די טעטיקייט פון די אונגארישע אידן פאר דעם פאלעסטינא אויפבוי איז ניט אין ווי־דערשפּרוך צו זייער אונגארישן פאטריא־טיזם.

ירושלימער פארשטאט, מוצא, וועט ווידער אויפגעבויט ווערן

ירושלים, יאנוי. 26 (איטא). — די פאר־שטאט פון ירושלים מוצא, וואו א גרויסע צאל אידן זיינען אומגעקומען בעת די בלוט־טיקע ראיאטן אין ח